

9: Lyduttrykk

Vi har snakket om det kulturelle hjerteuttrykket, men nå skal vi se litt nærmere på tilbedelsens kulturelle lyduttrykk. I et tidligere kapittel nevnte jeg at Gud verdsetter det språklige mangfoldet i verden, og at hvert enkelt språk bærer unike skatter fra Guds rike. Vi snakket om hvordan tilbedelse på morsmålet er en stor del av det å tilbe i sannhet, fordi morsmålet vanligvis er hjertespråket som folk bruker når de skal kommunisere dypt og ekte med Gud. Det kulturelle lydmangfoldet er også verdifullt for Gud, fordi det gjenspeiler ulike aspekter og fasetter ved Guds herlighet. Jeg tror ikke det er meningen at det bare skal finnes én kategori eller sjanger innen lovsangsmusikk der alt høres likt ut. Musikk som brukes til tilbedelse, bør være full av variasjon og finnes i alle sjangre, med ulike lydbilder knyttet til alle de ulike typene kulturer og folkegrupper.

Jeg tror at hver eneste by, region, nasjon og folkegruppe bærer et unikt lyduttrykk som gjenspeiler kulturen deres. Folk responderer på musikktypene som gjenspeiler verdiene, tankesettet og skikkene i deres egen kultur. Ta for eksempel den afrikanske trommen. Det er ofte det første instrumentet man tenker på når man tenker på Afrika. Trommen leder menneskene i denne kulturen til å bevege kroppen for å uttrykke og kommunisere det som ligger dem på hjertet. Det er en viktig del av den afrikanske tilbedelsen fordi det gjenspeiler skikkene og at de verdsetter dans og det å uttrykke seg med kroppen. Ulike instrumenter og musikkstiler spiller en mektig rolle i det kulturelle tilbedelsesuttrykket.

Det finnes et studium kalt etnomusikkvitenskap, som er studiet av sosiale og kulturelle aspekter ved musikk og dans i lokale og globale kontekster. Én gren innen etnomusikkvitenskap hevder at melodiene fra bestemte folkegrupper på én eller annen måte er påvirket av terrenget i landskapet der de bor. Områder med flatt terreng har for eksempel melodier med mindre sprang i intervallene, mens kupert område har intervaller med større hopp og sprang. Ifølge denne teorien er musikken i et område et lydmessig speilbilde av landskapet. Jeg synes dette studiet er interessant. Tenk på hvordan ulike etniske instrumenter også gjenspeiler lyden av et land. Det australske blåseinstrumentet didgeridoo gir en lav tone med lite bevegelse, som gjenspeiler det flate terrenget i landet. Den irske fløyten er veldig melodisk med lekende

lyder som minner om åsryggene og fjellene i Irland. Ukulelen har den lette lyden av øyer, som om du nesten kan se vannet som bruser over sanden, når du hører at noen spiller på den.

Ulike instrumenter i verden frembringer ulike følelser i sjelen, og ulike kulturer kan oppleve instrumentene ulikt. Når jeg tenker på ukuleler, får jeg en følelse av leken glede og fredfylt avslapning. Og når jeg hører strenginstrumenter, rører det ved noe dypt inne i meg og kaller på dypet i meg om å tilbe Gud. Har du noen gang tenkt over hvordan etniske instrumenter eller bestemte musikkstiler fra vårt eget område og landet der vi har røttene våre, kan påvirke tilbedelsen vår?

I Norge har vi hardingfela som et etnisk instrument, og den tradisjonelle musikken er først og fremst folkemusikk. Men Norge har også blitt påvirket av mange andre instrumenter fra ulike deler av Europa opp gjennom historien. Hvis vi tenker på teorien fra etnomusikkvitenskapen og lyden av det norske språket, så er det et veldig melodisk språk med varierende toner i setningene. Kan det være påvirket av det kupert terrenget og alle fjellformasjonene? Vi vet med sikkerhet at terrenget har hindret lydbildet i å bli ensartet over hele landet. Ulike dialekter og uttrykk har utviklet seg i de ulike områdene, atskilt av fjell. I de gamle folkevisene og bryllupsmarsjene finner vi forskjellige vakre melodier der lyden som "dam da di dam dam da didi dam" representerer ulike områder av landet.

En veldig viktig del av Norges lyduttrykk og kultur kommer fra urinnvånerne, det samiske folket. De fleste bor i de arktiske nordområdene, men de er spredt over hele Skandinavia. Samenes kultur har også et lyduttrykk med viktige verdier og tradisjoner som gjenspeiler Guds rike. Trommen og joiken uttrykker en del av deres kulturelle identitet som bør høres i deres tilbedelse til Gud.

Å FORLØSE LYDUTTRYKKENE

Én av grunnene til at mange er redde for å bruke det kulturelle lyduttrykket sitt i tilbedelse, er at de tror den etniske musikken, stilen eller instrumentene er "djevelens verk" fordi de har blitt brukt på feil måte. Du kan finne noe i alle kulturer som har blitt brukt feil. Jeg har hatt det store privilegiet å jobbe med kristne samer i nord, og de gjør en fantastisk jobb med å forløse de delene av kulturen som djevelen har stjålet, og ta dem tilbake til Guds ære. De har forløst joiken og lydene og bruker dem slik Gud hadde tenkt – i tilbedelsen – og tiltrekker andre til Guds rike mens de gjør det. Det har vært en del motstand tidligere mot denne prosessen med å lære å verdsette den kulturelle identiteten og uttrykket i tilbedelsen, men det er i ferd med å snu.

Vi må ikke glemme at Gud har forsonet alle ting med seg selv og har gitt oss forsoningens tjeneste¹. Ingenting er "djevelens verk", fordi djevelen ikke kan skape noe selv; han er en tyv og en etteraper. Jeg nevnte tidligere at djevelen prøver å stjele tilbedelsen vår, på samme måte som han prøvde med Jesus i ørkenen,² og da han var Lucifer i himmelen.³ Så naturligvis lyver han for å få oss til å tro at bestemte instrumenter, lyder eller til og med kroppens bevegelser i dans er hans og ikke kan brukes for å tilbe Gud.

Salme 24,1

*Jorden og det som fyller den, hører Herren
til, verden og de som bor der, er hans.*

Salme 150,3-6

*Lov ham med gjallende horn. Lov ham med
harpe og lyre. Lov ham med trommer og dans.
Lov ham med strengespill og fløyte. Lov ham
til tonende symbaler. Lov ham med rungende
symbaler! Alt som har ånde, skal love Herren.
Halleluja!"*

¹ 2 Kor 5,18, ²Matt 4,8-10, ³ Esek 28,1-17, Jes 14,12-15

Den mest anerkjente klassifiseringen av musikk-instrumenter er det originale Hornbostel-Sachs-systemet, som kategoriserer alle instrumenter i 4 store grupper. Vi finner alle disse kategoriene nevnt i Salme 150, der vi oppfordres til å bruke dem i tillegg til dans når vi skal prise Herren.

- Idiofoner – tonende og rungende symboler
- Membranofoner – trommer, tamburin
- Kordofoner – psalter, harpe, strenginstrumenter
- Aerofoner – trompeter, horn, orgel, fløyte

Så hvordan kan vi med rette kalle et instrument for "djevelens verk" hvis Gud oppfordrer oss til å prise ham med det? Hvis vi fortsatt skulle være i tvil om et instrument, avrundes salmen med "alt som har ånde, skal love Herren". Intet instrument kan spille av seg selv, ettersom det trenger noen med ånde til å spille på det for å lage lyd. Vi kan konkludere med at alle kulturelle uttrykk gjennom instrumenter, dans og stemmebruk opprinnelig ble skapt til Guds ære. Hvis djevelen har "stjålet" noe slik at det anses som "hans", må vi ta det tilbake. Vi kan begynne med å endre måten vi tenker på dette, og deretter forsone det tilbake til det formålet det var skapt til. Denne kampen beviser fremfor alt at det er noe veldig betydningsfullt og mektig over tilbedelsen vår når vi forløser kulturens etniske lyduttrykk i tilbedelse.

Som jeg har nevnt tidligere, er jeg en del av en misjonsorganisasjon som kalles Sounds of the Nations, der representanter over hele verden jobber for å forløse lyduttrykk, instrumenter, stiler og kulturer. Vi ønsker å se mennesker forløse lydene og sangene som har størst innvirkning på landet og folket, til Guds ære. Ett av områdene vi jobber i, er India, der vi trener folk i å skrive sanger på sitt eget språk og med sine egne lyduttrykk. For noen år siden hørte vi fra en av menighetene som hadde deltatt i opplæringen vår. Etter å ha fått en åpenbaring og forståelse av verdien av det unike kulturelle lydbildet og uttrykket i tilbedelse, bestemte de seg for å bruke etniske indiske instrumenter i lovsangen og synge sanger på sitt eget morsmål. Tre måneder etter at de gjorde denne ene endringen i tilbedelsen, og uten noen endringer i menighetsstrukturen, hadde menigheten vokst kraftig og gått fra å ha 3000 medlemmer til 7000. Når mennesker synger sanger som stammer fra deres eget område, uttrykker de landets lyder, ikke bare folkets lyd. Det skjer noe betydningsfullt når hver nasjon forløser sitt unike lyduttrykk og gjenspeiler den fasetten av Guds herlighet på jorden – det forløser velsignelse og innhøsting.

Salme 67,4–8

Folkene skal prise deg, Gud, alle folk skal prise deg! La folkeslag glede seg og juble, for du dømmer folkene med rettferd og leder folkeslagene på jorden. Folkene skal prise deg, Gud, alle folk skal prise deg! Jorden har gitt sin grøde, Gud, vår Gud, velsigner oss. Gud skal velsigne oss! Hele jorden skal frykte ham!

Så hvordan kan vi gjøre dette her i Norge? Hvordan kan vi forløse lyden av landet og det kulturelle uttrykket i tilbedelsen? Betyr dette at vi må finne noen som kan spille hardingfele og bare synge folkeviser i lovsangen? Eller må vi finne noen som kan joike og spille på runeboomme? Ikke nødvendigvis. Men kanskje vi kan ta et skritt utenfor det konforme lydbildet og tenke kreativt om hvordan vi kan ære det etniske lyduttrykket og bruke det mer i tilbedelsen. Det kan ta oss til et nytt nivå i tilbedelse, og sette oss i dypere kontakt med røttene til den kulturelle identiteten vår i Guds rike. Det finnes lovsangsledere i Norge som jeg har stor respekt for, og som allerede gjør en utmerket jobb med å lede mennesker til å forløse lyduttrykket og identiteten til denne nasjonen i tilbedelse. Gjennom Sounds of the Nations har vi også vært vitne til at menigheter over hele verden trer inn i et høyere nivå av tilbedelse når de synger sanger som er skrevet på deres eget språk, og bruker kulturens egne lyder og stil. Ulike områder i Norge kan også forholde seg veldig ulikt til forskjellige lyder og uttrykk. Det kan være lurt å vurdere hvilke lyduttrykk og stiler som passer best til menneskene i ditt område.

Alle kulturer er i stadig forandring og utvikling. De bygges over tid. Det finnes for eksempel ord vi ikke bruker i dagligtalen lenger, men som var vanlige for 100 år siden, og noen ord har endret betydning i årenes løp. Av den grunn kan språket vi bruker i tilbedelsen, også forandres over tid, for at vi skal kunne uttrykke oss genuint. Lydbildet eller stilen vil også forandre seg i takt med kulturen, spesielt når innvandringen fra andre kulturer øker.

Bare se på New Orleans, for eksempel. Lyduttrykket i dette området utviklet seg på slutten av 1800-tallet, da ulike etniske grupper og folkegrupper – franskmenn, spanjoler, afrikanere, italienerne, tyskere og irer – fant felles grunn i kjærligheten til musikk. Jazz begynte å vokse fram som en del av en større musikalsk revolusjon som omfattet ragtime, blues, negro spirituals og marsjer.⁴ Det ble skapt en musikk-sjanger eller et lyduttrykk ut ifra en sammensmelting av folkegrupper.

Lyden av vår tilbedelse kan ta nye former og få nye uttrykk når vi blander de urgamle lydene med moderne lyder, og når mennesker fra andre kulturer og bakgrunner kommer sammen og former den fremvoksende kulturen. Det finnes så mye kreativitet og grenseløse muligheter i Guds rike til å vise frem Guds skjønnhet. Han kaller frem en ny sang,⁵ men han verdsetter også de eldgamle dørene i hvert enkelt land.⁶ Jeg tror det fortsatt finnes nye instrumenter som skal lages, og gamle instrumenter som kan gjenoppdages. Begge deler gjenspeiler og forløser Guds herlighet, han som er gammel av dager⁷ – og "som er og som var og som kommer".⁸

Jeg elsker dette skriftstedet fra Jesaja:

Jesaja 42,10–11

*Syng for Herren en ny sang, en lovsang for ham
fra jordens ender, dere som ferdes på havet,
og alt som fyller det, dere kyster og alle som
bor der! Ørkenen og byene der skal stemme i,
landsbyene der Kedar bor. De som bor i Sela,
skal juble, de skal rope fra fjelltoppene. De skal
gi Herren ære, forkynne hans pris på kystene.*

⁴https://www.nps.gov/jazz/learn/historyculture/jazz_history.htm, ⁵ Jes 42,10, Salme 96,1

⁶Salme 24,9-10, Jer 6,16, ⁷Daniel 7,9, ⁸Åp 1,8

Legg merke til at Gud nevner spesifikke geografiske områder og menneskene som bor der. Hvorfor gjør han det? Fordi hvert sted har sitt eget lyduttrykk. Gud ønsker å høre en ny sang som på en unik måte gjenspeiler hvert område i verden, ikke den samme lyden overalt.

I Himmelen er alle nasjoner og tungemål representert rundt tronen, men la oss ikke vente til vi kommer dit før vi løfter opp det unike lyduttrykket Gud har gitt oss. Ikke legg skjul på hvem du er når du tilber, eller prøv å høres ut som noen andre. La oss representere landet han har formet oss ut fra, og vise den fasetten av hans herlighet, slik at når Gud lener seg tett inntil vår tilbedelse på jorden, kan han fryde seg over å oppleve det fulle globale bildet av sin herlighet i oss, hans barn.

TIL LOVSANGSLEDERE OG LOVSANGSTEAM:

Det er dere som bestemmer hvilket lyduttrykk som skal brukes i den felles tilbedelsen i menigheten deres. Når dere velger ut sanger, så ta det etniske og kulturelle lydbildet i området med i betraktningen. Finnes det noen i menigheten som kan spille et instrument som gjenspeiler folket eller landet i området? Tenk gjennom dialekten dere synger på, og om den gjenspeiler menneskene dere leder. Finnes det en måte dere kan innlemme tradisjonelle lyder i det moderne lydbildet på?

Vi har snakket mye om det kulturelle lyduttrykket for et land, men vi bør også ta hensyn til ulike subkulturer når vi velger sanger og musikkstil. Hvis det er en overvekt av hipstere, motorsykkelfans, intellektuelle eller andre grupper i forsamlingen, bør dette tas med i betraktningen når man skal velge ut sanger. Hvilken aldersgruppe dere skal lede, kan også ha innvirkning på valg av lyduttrykket i tilbedelsen. Ulike generasjoner foretrekker ulike musikkstiler. Hvis du primært leder ungdommer, kan lydbildet være helt annerledes enn om du leder en forsamling med eldre mennesker eller flere generasjoner. Som lovsangsteam skal vi tjene og representere lyduttrykket og hjertene til folket når vi tilber og lovpriser Gud.

Bruk litt tid på å tenke gjennom spørsmålene nedenfor på egen hånd, og del deretter tankene dine med de andre i gruppen.

Spørsmål til refleksjon og samtale:

Som en avslutning på dette kapittelet om lyduttrykk kan du tenke gjennom spørsmålene nedenfor på egen hånd før du deler tankene dine med de andre i gruppen.

- 1.** Kan du komme på andre instrumenter eller musikkstiler som gjenspeiler landskapet ved ulike nasjoner, slik det antydes innen etnomusikkvitenskapen?
- 2.** Hvilke typer instrumenter og musikkstiler er populære i ditt område akkurat nå? Hvilke gamle instrumenter og stilarter finnes det der?
- 3.** Hvilke typer sanger synger dere i menigheten? Er det flest sanger på engelsk eller oversatt fra andre kulturer, eller er de skrevet på morsmålet deres?
Hvilke typer lovsanger mener du påvirker menigheten sterkest og er mest ekte?
- 4.** Er det noen instrumenter som er forbudt eller mislikt i menigheten? Snakk sammen om hvorfor det er slik, og hvordan dere kan bidra til å forløse disse lydene, ved å be om å få Guds perspektiv på dette lyduttrykket.
- 5.** Til lovsangsledere og lovsangsteam: Tar du med det kulturelle lyduttrykket i tilbedelsen? Snakk sammen om hvordan Norges lyduttrykk kan gjenspeiles tydeligere i menighetens tilbedelse.

- Til Slutt -

Jeg innledet denne boken med å fortelle om et syn, og jeg vil avslutte på samme måte. Noen år etter at jeg hadde synet med kartet over Norge, fikk jeg et annet syn. Jeg sto i lovsang under en samling der mennesker fra ulike nasjoner skulle planlegge en verdensomspennende feiring av 2000-årsjubileet for Kristi oppstandelse.¹ I dette synet så jeg hele jorden, og den vibrerte og pulserte i takt med Guds hjerteslag. Alle nasjoner hadde lysstråler som sprang frem fra sitt eget kontinent. Det var et nydelig samspill med Himmelen. Hver nasjon viste frem den fasetten av Guds herlighet som Gud har lagt ned i dem, med sine unike lyder, dans, farger og uttrykk i tilbedelsen, mens Himmelen samtidig forløste sin herlighet over jorden. Fiendens grep om jorden ble brutt mens Himmelen og jorden ble mer og mer synkronisert.

Jesaja 61,11

*For som jorden lar spirene vokse, som en hage
lar frøene gro, slik skal Herren Gud la
rettferdighet og lovsang spire fram for alle
folkeslag.*

Jesaja 45,8

*La det dryppe ovenfra, du himmel! Rettferd skal
strømme fra skyene. Jorden skal åpne seg, gi
frelse som frukt og la rettferdighet spire. Jeg,
Herren, skaper dette.*

Salme 85,11–14

*Miskunn og sannhet skal møte hverandre,
rettferd og fred skal kysse hverandre. Sannhet
skal spire opp av jorden og rettferd se ned fra
himmelen. Herren skal gi det som godt er, og
landet vårt skal bære sin grøde. Rettferd går
foran når han drar fram.*

Jeg er så glad i disse skriftstedene som beskriver samhandlingen mellom Himmelen og jorden. Når vi priser Gud i trofasthet som hans skaperverk, forløser Himmelen Guds godhet, rettferdighet og en høst av frelse på jorden.

¹ <https://www.jc2033.world/en/>

Du er verdifull i det store bildet. Du er et unikt fingeravtrykk av Guds herlighet som ingen andre i historien har vært eller kommer til å være på jorden. Du er hans barn, og du gjenspeiler din himmelske far med din egen personlighetstype og med gavene dine, og du representerer nasjonen og kulturen du kommer fra. Du bærer en unik lyd og et uttrykk for tilbedelse til Guds trone. Han verdsetter det du kan tilby ham.

Jeg håper at du ved å lese denne boken har blitt utrustet til å bli den sanne tilbederen som Far søker, at du kan gi ham hele deg på en sannferdig måte, og har blitt inspirert til å kjenne ham dypere i Ånden. Jeg ber om at du vil fortsette å ta imot utfordringene som han leder deg inn i, for å modnes i tilbedelsens offer. I Jesu navn velsignelser jeg deg, menigheten din og lovsangsteamet ditt. Måtte dere bli fylt av visdom, forståelse og mot når dere etterjager Guds hjerte i tilbedelsen. Husk at tilbedelse i utgangspunktet handler om å kjenne og elske Gud. Og måtte du ut fra det utgangspunktet virkelig stråle! Måtte du stråle klart i denne nasjonen.

Matteus 5,16

Slik skal deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i himmelen!

- Takk til -

Mannen min, Ole Martin Kolsrud, og familien min for oppmuntring i prosessen og enorm støtte

Normisjon region Hordaland for gode innspill, vilje og evne til å få boken distribuert videre

Randi O. Gamlemshaug, Kaia Brun og Kristin Winther Jørgensen for oversettelse og korrekturlesning

Paul Baloché, Dan McCollam, Svein Høysæter, Jim og Henriette Freegard for lederskap og bønnestøtte

Til alle mine norske venner for støtte og hjelp til å forstå norsk kultur og språk

Vil du gå dypere i tilbedelse som kirke eller gruppe? Vil du være med på å bygge en bedre lovsangskultur rundt deg? Ta med deg kirken din, smågruppen eller organisasjonen din gjennom denne boken.

Studieopplegget er godkjent av Kristelig Studieforbund. Grupper og kurs som benytter studieopplegget kan søke om statsstøtte til studiearbeid. Les mer på www.k-stud.no. Eller ta kontakt på: tlf. 23 08 14 70, e-post. post@k-stud.no

Liker du ikke å lese? Da kan du ta Ekte og ærlig tilbedelse-kurset som e-kurs og gå gjennom ni uker med undervisningsvideoer, diskusjoner, spørsmål og læring. Klikk deg inn på www.disciplesofworship.com for mer informasjon.

**BLI MED PÅ NESTE BERGEN LOVSANGSSKOLE!
SE LOVSANGSSKOLE.NO FOR MER INFO.**

**DISCIPLES
OF
WORSHIP**

- Andre produkter og ressurser -

Musikk og ressurser fra Mary Elizabeth Kolsrud, Disciples of Worship og Sounds of the Nations er tilgjengelig på **www.disciplesofworship.com** :

- ◇ E-kurs: Ekte og ærlig tilbedelse av Mary Elizabeth Kolsrud
 - ◇ E-kurs: Advancing Worship in a Traditional Church av Mary Elizabeth Kolsrud
 - ◇ E-kurs: Redeeming A Sound av Dan McCollam
 - ◇ E-kurs: God Vibrations av Dan McCollam
 - ◇ E-kurs: Songwriting av Dan McCollam
- Det vil også komme mer materiell..

Musikk som er tilgjengelig på Spotify og iTunes:

Live Love Dream
Mary Elizabeth Kolsrud

Setter Min Lit
Bergen Lovsangsskole

Nystemten-Bergenssangen
Bergen Lovsangsskole

Follow the Sound
Disciples of Worship

This Season
Mary Elizabeth

- Nettsider-

disciplesofworship.com

lovsangsskole.no

normisjon.no/hordaland/

maryelizabethmusic.com

soundsofthenations.com

- Sosiale medier-

[disciplesfoworship](https://www.facebook.com/disciplesfoworship)

[maryelizabethmusic](https://www.instagram.com/maryelizabethmusic)

[soundsofthenations](https://www.youtube.com/channel/UC...)

normisjon.hordaland